

7.º Ergo, si non sensu et sola imaginatione, sed ratione et intellectu philosophari volumus, dicere oportet, inter animam et corpus existere influxum physicum et realem, non quidem ea ratione, qua una *res* in *aliam*, unum suppositum in aliud a se distinctum agit, sed *per concomitantiam et unitatem esse*; idque duplici ratione: 1.º quatenus utriusque actiones et modificationes mutæ et reciprocae necessario evadunt, hoc ipso, quod corpus et anima ita intime et essentialiter uniuntur, ut ex ipsis unum *esse, una natura, una substantia completa, una persona* exurgant; 2.º quatenus omnes potentiae seu vires, quibus prædictæ actiones et modificationes exercentur, ab anima rationali ac proinde ab uno et eodem substantiali et simplici principio dimanantes et prodeuntes, naturali colligatione invicem nectuntur; ex quo exurgit, ut unius operatio, usus vel exercitium influat et refluat in aliam, quacum ex parte originis ligatur, et fortasse etiam ex parte organi, quo utitur.

THESIS

Systema influxus physici, sensu exposito acceptum, melius cæteris explicat commercium animæ et corporis.

Prob. ratione 1.º Quia in eo vitantur absurda et pericula, quæ supra exposita systemata offendunt.

2.º Quia systema hocce sese statim offert menti, ut consecrarium legitimum et necessarium unionis *substantialis* animæ et corporis, sicut e contra exposita systemata oriuntur ex præpostero conceptu, quo anima et corpus in homine tamquam duo entia et supposita completa concipiuntur. Hinc merito dici posset, quod systema causarum occasionalium, non secus leibnitzianum, sunt consecraria legitima et necessaria conceptionis platonice, quam ipsorum auctores adoptarunt circa unionem animæ et corporis.

ri solent. *Medullam* vero *oblongatam* statuit tamquam sedem cæterarum virium, ut motus membrorum, respirationis, circulationis sanguinis, digestionis, etc.

3.º Quia systema hocce rationi et experientiæ maxime consentaneum apparet: *rationi* quidem, quia substantialem unionem corporis et animæ, unitatem naturæ et unitatem personæ humanæ perfecte salvat ac in tuto collocat; *experientiæ* vero, quoniam ex ipsa et per ipsam habemus, exercitium virium inferiorum impedimentum præstare exercitio intensiori virium superiorum, ac viceversa. Hinc merito D. Thomas, «ex viribus superioribus, inquit¹, fit redundantia in inferiores, ut cum... ex intensa contemplatione retrahuntur vel impediuntur vires animales a suis actibus: et e converso ex viribus inferioribus fit redundantia in superiores, ut cum ex vehementia passionum in sensuali appetitu existentium obtenebratur ratio, ut judicet quasi simpliciter bonum id, circa quod homo passione afficitur». Hujus porro phænomeni congrua redditur ratio sufficiens in theoria influxus physici a nobis exposita.

CAPUT TERTIUM

DE EXORDIO ET ORIGINE ANIMÆ RATIONALIS

ARTICULUS PRIMUS

De exordio animæ.

Philosophorum sententiæ circa exordium rationalis animæ ad tria capita commode revocantur:

a) Quidam namque animæ existentiam ab æterno tribuunt, agentes, vel ipsam esse partem et emanationem substantiæ divinæ, ut volunt pantheistæ omnes, Plutarchus aliique plurimi e gentilium numero, vel esse portionem animæ universalis mundi, quam, ut plurimum, cum Deo identificabant².

¹ QQ. Disp. De Verit., q. 26, art. 10.

² Quod philosophorum commentum his verbis docet ac exponit Virgilius: «Deum namque ire per omnes—Terrasque tra-

A quo errore non longe distat Averroistarum quorumdam sententia, qui adstruunt, intellectum agentem esse ipsum Deum, et hunc intellectum esse unum et idem in cunctis hominibus.

b) Alii vero, quos inter præcipuum locum obtinet Plato, animæ exordium ad mundi creationem retulere, agentes, omnes simul initio mundi fuisse productas, et propter scelera, nescio quæ, in corpora humana detrusas. Ex quo consequitur, rationalem animam corpori humano *de novo* conjungi, at non cum ipso incipere esse, sed ante ipsum præexistere. Huic sententiæ adhæsit ac famam suo nomine dedit Origenes, qui etiam docuit, tam dæmonum, quam animarum pœnas in altera vita æternas non esse, sed ad certum tempus tantum duraturas, quo elapso, ad Deum revertentur, ut eo fruantur¹.

c) Tertio loco veniunt, qui docent, rationalem animam simul cum corpore humano incipere: pro qua sententia sit

ctusque maris cœlumque profundum.—Hinc pecudes, armenta, viros, genus omne ferarum,—Quemque sibi tenues nascentem accessere vitas». *Georg. IV.*

¹ Origenes non solum adhæsit theoriæ platoniciæ circa præ-existentiam animarum, sed ea partim abreptus, partim vero ingenio proprio nimium indulgens, absurda et periculosa docuit: 1.º circa angelos, dæmones et reliquos spiritus; 2.º circa sensum et significationem eorum, quæ in Genesi continentur quoad originem et creationem primi hominis. Ac circa primum sic ejus doctrinam exponit Hefele:

«Toute la creation est remplie d'esprits bienfaisants. En face des anges sont les demons... Leur sejour est un cercle d'epaisse et sombre atmosphère, qui enveloppe la terre. Les demons se reprochent de la valeur des sacrifices: ils se plongent dans les corps des hommes dissolus et des animaux; ils produissent des epidemies, etc; mais un jour ils se convertiront tous».

Quoad secundum Origenes docet: 1.º exordium et existentiam humanitatis originem duxisse ex detrusione in corpora quorumdam spirituum, qui corporibus humanis ligati fuere ad tempus, ut pœnas admissi peccati luerent; 2.º narrationem Genesios circa originem naturæ humanæ allegorico tantum sensu

THESIS

Rationalis anima corpori non præexistit; sed tunc incipit esse, cum humano corpori conjungitur.

Prob. breviter. Si anima corpori præexistit, vel est quia est pars substantiæ Dei, ut prima vult sententia, vel quia ab initio omnes creatæ sunt, ad sensum Platonis et Origenis; atqui neutrum dici potest: non primum, quia hæc sententia omnia pantheismi absurda præ se fert, atque inter alia Dei substantiam et naturam divisioni subjicit; deinde accidentibus, mutationibus et perfectibilitati subjectam supponit. Nam, ut bene habet D. Thomas¹, «in anima manifeste apparet variatio secundum scientiam et virtutem et eorum opposita: Deus autem est omnino invariabilis et per se et per accidens; non igitur anima esse potest de divina substantia».

Non secundum: 1.º quia hæc theoria præexistentiæ animarum non solum est gratuita, sed adversatur ipsi naturæ animæ, quæ ex se est substantia incompleta, quod illa theoria inficiatur: esse autem incompletam, vel ex eo solum ostenditur, quod absque corporis consortio et opera vegetativas et sensitivas operationes exercere nequit. 2.º Si rationalis anima spiritus quidam est perfectus, et, priusquam corpori infundatur, a Deo producta est, ut vult Origenes post Platonem, vel unio ejus cum corpore est secundum ipsius naturam, vel contra ipsam: si primum, ergo contra ejus naturam est, quod a Deo existentiam acceperit et retinuerit per determinatum

accipiendam esse; 3.º primum hominem, sive Adam ibidem nominatum, non esse aliquem singularem hominem, sed hoc nomine *Adam* significari integram humanitatem vel speciem humanam, quæ nihil aliud est quam spiritus illi, qui ceciderunt, quatenus corporibus humanis quasi ergastulis includuntur.

Quæ omnia, sicut et quædam ex his, quæ tum in antecessum tum in sequenti articulo adnotamus, pro his præsertim adnotamus, qui Theologiæ operam navare in votis habeant.

¹ *Sum. Cont. Gent.*, lib. 2.º, cap. LXXXV.

tempus; si secundum, ergo homo est compositum violentum, præposterum ac non naturale.

Ergo rationalis anima, utpote ex sui natura et naturæ Auctore destinata ad vivificandum et animandum humanum corpus, cujus substantialis forma existit, ut supra demonstratum fuit, existentiam accipit simul cum corpore, cum quo hominem constituit et perficit.

SCHOLIUM

Quamvis porro certum sit et indubium, rationalem animam tunc incipere esse ac corpori uniri, dum corpus ad hanc unionem est congrue dispositum et organizatum, quoniam tamen generationis tempore id perficiatur, difficile admodum est decernere, quibusdam majus, quibusdam minus temporis spatium post conceptionis momentum assignantibus. Nobis valde probabile videtur fœtus animationem *humanam*¹, sin minus ipso conceptionis instanti, ast non multo post locum habere. Quandoquidem, si, ut ex Cangiamilæ aliorumque probatissimis experimentis et observationibus constat, septimo post conceptionem die humanam formam et organizationem aperte præ se fert, merito conjici potest, præfatam formam ipsi advenire et inesse paulo post conce-

¹ Dico *humanam*, quia tamquam omnino improbabilem rejicimus quorundam veterum et Scholasticorum opinionem, qui fœtus humani animationem per tres animas sibi succedentes, vegetativam, nempe, sensitivam et rationalem, explicare conabantur. Namque, ut alia omittam, probatis constat observationibus et experimentis, fœtum in utero matris paucis post conceptionem diebus formam, speciem et organizationem humani corporis oculis ipsis offerre. Deinde, si illi ipsi, qui tres animas fingunt, simul concedunt vegetativæ vitæ opera ab anima rationali prodire, quanam de causa concipere et concedere nequeunt, hæc ipsa vitæ vegetativæ opera a rationali anima in embrione originem ducere?

ptionem, quamvis hebetibus nostris oculis nondum distincte appareat¹.

ARTICULUS SECUNDUS

De animæ rationalis origine.

Triplex extitit systema circa rationalis animæ originem, *Traductionismus*, nempe, *Generatianismus* et *Creatianismus*.

a) *Traductionismus* affirmat, rationalem animam oriri et propagari per traducem ex anima simul et corpore parentum. In quam sententiam non solum Appollinaris cum aliis heterodoxis, sed ipsemet Tertulianus descendisse videtur².

Inter recentiores Rosmini, analogia, quæ inter phænomena generationis hominis et animalium invenitur, innixus, asserit, hominem per generationis actum et ex vi propria animam humanam et sensitivam producere, quæ quidem postea ad intellectivam spheram elevatur cujusdam luminis vel illuminationis vi, quam Deus illi communicat, et per quam capax redditur cognoscendi res intelligibiles, spirituales et divinas. Sic ergo juxta Rosmini theoriam productio vel existentia animæ humanæ tam homini, quam Deo ut concusæ tribui debet: ex. gr., in generatione Petri, pater animam sensitivam Petri generat, sicut illam generant cætera animalia, et Deus simul et eodem generationis tempore animam intellectivam illi largitur, non ita tamen, ut ex parte Dei adsit animæ ex nihilo creatio, sed quatenus animæ quamdam divinam participationem communicat, quoddam

¹ Vid. Debreyne, *Theolog. mor.*, part. 3.^a, cap. 1, *Encycl. du XIX siècle.*, art. *Fœtus*.

² «Hominis anima, scribit ille inter alia, *De Ani.*, cap. xxvii, velut surculus quidam ex matrice Adam in propaginem deducta, et genitalibus fœminæ foveis commendata, cum omnia sua paraturam pullulabit, tam intellectu, quam et sensu».

In eodem porro libro docet non semel, animam hominis eadem ratione generari, qua corpus, ac eodem contineri semine.

cœleste lumen, hoc est, ens ideale, quod radix, basis et ratio sufficiens sit intellectivæ vis in anima humana existentis. Talis quidem est itali philosophi lucubratio, futilis certe et scientifica confutatione prorsus indigna; est enim inepta et inconnexa creatianismi et traductionismi permixtio, rationi et naturali lumini omnino repugnans. Præterea, illa divina illuminatio, de qua Rosmini loquitur, quæ animam intellectivam producit, et quæ in anima sensitiva recipitur, vel est quid substantiale et subsistens, vel quid accidentale; si primum, necessarium est duas in homine animas substantiales admittere, contra rei veritatem et contra ejusdem Rosmini doctrinam. Si secundum, ergo nulla est inter brutorum et hominis animas substantialis differentia, et consequenter nec inter hominem et bestias, quorum naturæ pars essentialis et præcipua per animam constituitur.

b) *Generatianismus* docet, rationalem animam nullo modo ex corpore, sed ex anima solum parentis traduci et generari: unde in eo a traductionismo maxime differt, quod nulum corporis influxum ad animæ productionem admittit, sed animam ex anima propagari vult, *tamquam si lucerna de lucerna accendatur*¹.

Affinem hisce theoriam tradidit Leibnitz, qui docuit, rationales animas cunctas præcontineri in semine parentum ascendendo usque ad Adamum², in quo ab ipso initio præextiterunt corpusculis organicis inclusæ.

¹ Hac nostra ætate *generatianismi* systema e pulvere suscitatum et tueri aggressi sunt Klée, Oischinger, Froschammer, cum aliis e Germaniæ præsertim scriptoribus. Horum postremus ostendere nititur, generatianismum, non solum cum doctrina catholica æque ac creatianismum congruere, sed Patrum Ecclesiæ maximam et præcipuam partem huic systemati adhæsisse. Vid. ejus opus *De l'Orig. des ames, Justific. du Generatianisme*. Gschler, *Diction. encyc. de la Theolog. cath.*, art., *Generatianisme*.

² «Je croirais que les ames, qui seront un jour ames humaines, ont été dans les semences et dans les ancêtres jusqu'à Adam, et ont existé par consequent depuis le commencement des

Addit tamen, eas in seminalibus corpusculis præcontineri solum tamquam animales vel sensitivas, ita ut sensu ac perceptione præditæ sint, at ratione vel potius apperceptione priventur, donec hæc in generatione humana eis adveniat, «sive modus naturalis suppetat elevandi animam sensitivam ad perfectionem animæ rationalis (quod non facile agnosco), sive Deus per operationem quamdam particularem, quæ transcreatio dici posset (si vous voulez, par une spèce de transcreation), huic animæ rationem largiatur»¹.

choses toujours dans une manière de corps organisé». *Essais de Theod.*, p. 1.ª, núm. 91.

Quæ Leibnitz doctrina apprime congruit cum ea, quam alibi docet, nimirum, multiplices substantias simplices et inextensas existere in rerum natura, quæ corpore organico numquam spoliantur. «Il y a nécessairement des substances simples et sans étendue repandues par toute la nature... qu'elles ne sont jamais séparées de tout corps organisé». *Discours sur la conf. de la foi avec la rais.*, núm. 10.

Ergo Leibnitz, dum gentilium quorundam philosophorum theoriam circa præexistentiam animarum partim rejicit, simul tamen ad eosdem accedit, atque Origenem reminiscitur, qui in hunc errorem descendere videtur, dum hæc scribit: «Si vero impossibile est hoc ullo modo affirmari, id est, quod vivere præter corpora possit ulla alia creatura, præter Patrem et Filium et Spiritum Sanctum, necessitas consequentiæ coartat intelligi principaliter quidem creatas esse rationabiles naturas, *materialem vero substantiam opinione quidem et intellectu solum separari ab eis... sed nunquam sine ipsa vel vixisse vel vivere*. *De princ.*, lib. 2.º, cap. 11. Vid. Ritter, *Histoire de la Phil. chret.*, lib. 4.º, cap. 11.

¹ In refellenda theoria ista leibnitziana, quæ et omnino gratuita et communi hominum sensui prorsus repugnans prima fronte apparet, nec libet, nec opus est immorari. Notare tantum velim: 1.º absurdam esse et ex terminis contradictoriam *transcreationem* illam, quam comminiscitur; quandoquidem productio ex præjacente subjecto omnino pugnat cum idea creationis, quæ essentialiter est ex nihilo; 2.º nec minoribus scatet absurdis et

c) *Creatianismus*. Sicut Rosmini et Leibnitz theoriam traductionistam et generatianistam modificare conati sunt, ita Frohschammer theoriæ creatianistæ rigorem attenuare tentavit. Docuit ergo, animam humanam per creationem quidem produci, non autem per creationem a Dei immediate factam, sed per creationem a Deo parentibus una cum generandi facultate insitam; etenim Deus, ait iste philosophus, homini largitus est in sua creatione virtutem necessariam ad animas ex nihilo producendas.

Hæc theoria hypothesis gratuita profecto est, nullo scientiæ et experienciæ fundamento innixa, et insuper cum rationis et metaphysiæ notionibus circa creationem aperte pugnat. Compertum enim est, creationem proprie dictam, id est, actionem, qua ex nihilo sui et subjecti aliquid producitur, virtutem infinitam et Dei omnipotentiam exigere, ut docet catholica doctrina, a qua Frohschammer theoria valde distat; nam, ut ait D. Thomas *secundum fidem catholicam ponimus, quod omnes substantias spirituales et materiam corporalium Deus immediate creavit; hæreticum reputantes, si dicatur, per angelum vel aliquam creaturam aliquid esse creatum.*

Adversus exposita systemata tuemur, rationales animas originem immediate habere ex Deo, qui eas ex nihilo producit per creationem, atque simul infundit corporibus, dum hæc ad ea suscipienda apta sunt et rite disposita. Quæ sententia, quidquid dicant recentes generatianismi propugnatores, non solum cum catholicis dogmatibus apprime congruit, sed etiam cum traditione majoris partis Ecclesiæ Patrum⁴, etiam priorum sæculorum. Unde sit

periculis hypothesis illa de ratione adveniente animæ sensitivæ, ex qua hypothesi consequeretur, rationalitatem, ex qua hominis anima ab animabus brutorum essentialiter differt, quoddam accidens esse seu rem adventitiam substantiæ animæ.

⁴ «La majorité des Pères de l'Eglise, ait Worter, parle dans le même sens (Sacra Scripturæ) en faveur du créatianisme. Quant à ce qui est des décisions dogmatiques, l'Eglise ne s'est

THESIS

Rationalis anima per solam creationem incipit esse.

Prob. 1.º rejiciendo opposita systemata. Anima rationalis produci et oriri nequit nec ex traduce carnis nec ex traduce animæ parentum; ergo per solam creationem divinam esse accipit.

précisément prononcée nulle part pour le creatianisme; mais bien des décisions, qui ont indirectement rapport à cette doctrine, peuvent s'interpréter en sa faveur». Vid. Goschler, op. cit., art. *Ame. Weizel, Recherc. histor. et psychol. sur l'orig. et la nat. de l'ame.*

Quod pro his præsertim, qui Theologiæ scientiam in votis habent, adnotare voluimus. In quorum gratiam similiter subjicimus, D. Agustinum ancipitem hæsisse et dubium in quæstione hac de origine animæ, uti apparet ex his, quæ cap. XXI *De lib. Arb.* scripsit: «harum autem quatuor de anima sententiarum, utrumne de propagine veniant, an in singulis quibusque nascentibus novæ fiant, an in corpora nascentium jam alicubi existentes, vel mittantur divinitus, vel sua sponte labantur, nullam temere affirmare oportebit». Quinimmo in dubio hocce ad finem usque perseverasse, colligitur ex his, quæ habet *Retract.*, lib. I.^o, cap. I: «quod attinet ad ejus (animi humani) originem, qua fit, ut sit in corpore, utrum de illo uno sit, qui primum creatus est, cum factus est homo in animam vivam, an similiter ita fiant singulis singuli, nec tum sciebam, nec adhuc scio».

Nihilominus, si alii ejusdem textus consulantur, conjicere merito licet, eum creatianismi veritatem agnoscere, abstinere tamen ab affirmatione absoluta, tum ne definitionem Ecclesiæ præjudicaret *in re naturaliter obscura*, ut ipsemet ait; tum propter difficultatem, quam patiebatur in concilianda hac theoria cum propagatione peccati originalis, uti aperte colligitur ex eo, quod ad S. Hieronymum scribit, dicens: «illa de animarum novarum creatione sententia, si hanc fidem fundatissimam (scilicet, fidem de existentia et propagatione peccati originalis) non oppugnat, sit et mea, si oppugnat, non sit et tua».

Prob. ant. quoad primam partem. Anima rationalis est substantia omnino incorporea, spiritualis et independens a corpore et materia, sine quibus, utpote per se subsistens, existere potest et revera existit post mortem; atqui nec corpus nec ulla vis corporea, sive quæ a corpore dependeat, producere potest rem, et præsertim substantiam incorpoream, spiritualem et independentem ab omni corpore quoad existentiam et operationem, alioquin effectus esset nobilior et perfectior causa; ergo...

Quoad 2.^m partem. Si anima rationalis per generationem oritur seu generatur ex anima rationali parentis, ut vult generatianismus; vel anima filii est tota parentis anima, vel pars ejusdem: si primum, ergo pater et filius habebunt unam et eandem animam, proindeque non duo, sed unus idemque homo erunt: si secundum, ergo rationalis anima partibus constat; proinde nec simplex nec indivisibilis erit, et evanescent ejus spiritualitas et immortalitas. Extremum, quod voluerit, eligat, qui animæ creationem inficiari audeat.

Prob. 2.º directe. Res omnis subsistens, seu cui convenit per se esse et operari, vel incipit esse per aggregationem partium, ut corpora mixta, vel per generationem, ut plantæ et bruta, vel per creationem ex nihilo; atqui rationalis anima duci aut existere nequit per aggregationem, quia caret partibus; nec per generationem, sive ex corpore, cum vis aut substantia corporea non sit, sive ex anima, ut nunc demonstratum est; ergo solum per creationem ex nihilo originem et esse accipit ¹.

¹ Paucis hæc omnia pro more suo complexus est D. Thomas, *Sum. Theol.*, 1.^a p., q. 118, art. 2.º, ubi sic habet: «impossibile est, virtutem activam, quæ est in materia, extendere suam actionem ad producendum immaterialem effectum. Manifestum est autem, quod principium intellectivum in homine est principium transcendens materiam; habet enim operationem, in qua non communicat corpus. Et ideo impossibile est, quod virtus, quæ est in semine, sit productiva intellectivi principii... Similiter etiam anima intellectiva, cum habeat operationem vitæ sine cor-

SCHOLIUM

Quamvis rationalis anima a solo Deo per creationem ex nihilo producat, id tamen nihil obstat, quominus vere dicatur, *hominem generari* sive *per generationem* produci. *Homo* enim nec animam solam, nec solum corpus, sed ex utroque exurgens compositum significat. Porro compositum hocce per generationem produci vere dici potest, idque duplici potissimum ratione: 1.º quia est terminus totalis, adæquatus et ultimus, ad quem attingit actio generativa parentis; 2.º quia hæc parentis generativa actio, quamvis animam non attingat *directe* et quoad *esse*, eam tamen attingit *indirecte* et quoad *unionem*; quatenus, nimirum, corpus, quod essentialis hominis pars existit, ex vi generantis actionis ad eum statum perducitur, in quo secundum naturæ ordinem et leges rationali animæ jungi postulat. Quod si ille, qui gladio hominem perimit, vere dicitur hominem interficere, quantumvis esse animæ minime destruat, potiori ratione vere dici potest, patrem filium generare, quia ex vi propria et per actionem generativam filii corpus non solum compingit, sed ad eam ducit perfectionem sive ad organismum, ex quo et per quem animam rationalem informantem postulat.

ARTICULUS TERTIUS

De tempore, quo homo creatus est, sive de antiquitate hominis.

Philosophi christiani, sicut et theologi, qui ante nostrum sæculum floruerunt, eandem ferme epocham designabant pro

pore (sine organo corporeo, quo exerceatur, ut intelligere et velle), est subsistens; et ita sibi debetur esse et fieri: et, cum sit immaterialis substantia, non potest causari per generationem, sed solum per creationem a Deo. Ponere ergo, animam intellectivam a generante causari, nihil aliud est quam ponere eam non subsistentem, et per consequens corrumpi eam cum corpore. Et ideo hæreticum est dicere, quod anima intellectiva traducatur cum semine».